

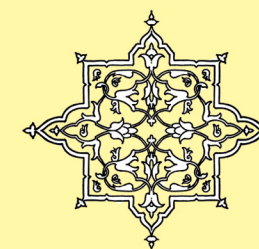

وضعیت اشتغال دانش آموختگان دانشگاه ها پژوهشگاه ها و مراکز آموزش عالی کشور

محور همه ی سیاست های کلان اجرایی باید ایجاد اشتغال در کل کشور باشد
معنای اشتغال این است که جوان مستعد آماده ی به کار، فرصت تلاش
و فعالیت به دست بیاورد تا هم نیاز شخصی خود را از این راه برطرف کند
و هم به پیشرفت و آبادانی کشور و رونق اقتصادی آن کمک کند

مقام معظم رهبری

معاونت پژوهش و فناوری
دقرارتباط با صنعت

مهرماه ۱۳۹۸

وزارت علوم تحقیقات و فناوری

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

امروز مسئله ی اشتغال در کشور ما یک مسئله ی بسیار مهم و اساسی است و اگر برنامه ریزی خوب و کارآمد و عمل جدی دنبال این عنوان وجود داشته باشد، به وضوح مشکلات به تدریج کاهش پیدا خواهد کرد.

مقام معظم رهبری

دانشگاهها باید بر روی مهارت آموزی دانشجویان متمرکز شوند و امسال که سال تولید و اشتغال است، بایستی توجه ویژه ای به مهارت آموزی و اشتغال جوانان بویژه جوانان تحصیل کرده اعمال شود.

رئیس جمهور

می توانیم مشکل بیکاری فارغ التحصیلان دانشگاهی را با برنامه ریزی و همراهی مسئولان دیگر دستگاه ها مرتفع کنیم.

دکتر منصور غلامی

وضعیت اشتغال دانش آموختگان دانشگاه‌ها پژوهشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور

وزارت علوم تحقیقات و فناوری
معاونت پژوهش و فناوری
دفتر ارتباط با صنعت

سال انتشار: پاییز ۱۳۹۸

شماره تماس: ۰۲۱-۸۲۲۳۳۵۵۱

نمابر: ۰۲۱-۸۸۵۷۵۶۶۲

وب سایت: industry.msrt.ir

ایمیل: industry@msrt.ir

نشانی دبیرخانه: تهران، شهرک قدس، بلوار خوردین
خیابان هرمزان نبش خیابان پیروزان جنوبی

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۴
۱- الزامات قانونی.....	۸
۲- ضرورت اجرای طرح.....	۹
۳- اهداف طرح.....	۱۲
۴- اهم اقدامات.....	۱۳
۵- تجارب و برنامه های دانشگاه های دنیا.....	۱۴
۶- روش اجرای طرح.....	۱۸
۷- نتایج اجرای طرح.....	۲۵
۱-۷- مقایسه نتایج سال ۹۷ و ۹۸.....	۳۰
۲-۷- اشتغال دانش‌آموختگان در برخی رشته های منتخب.....	۳۲
۳-۷- بررسی اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاه‌های مختلف.....	۳۴
۸- جمع بندی.....	۳۷

پیشگفتار

وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان یکی از مهمترین مسائلی است که در توسعه علمی، اقتصادی و اجتماعی کشور می‌تواند حائز اهمیت باشد. از یک سو نرخ بالای بیکاری باعث افزایش نارضایتی و کاهش تمایل برای ورود به دانشگاه‌ها می‌شود و از سوی دیگر عواقب اجتماعی و اقتصادی دیگر برای جامعه به دنبال دارد. دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور به عنوان متولیان اصلی آموزش عالی کشور از سال ۱۳۹۷ در رصد اشتغال دانش‌آموختگان فعال شده‌اند تا بتوانند با جمع‌آوری اطلاعات تصمیم‌گیری‌های درستی انجام دهند. علاوه بر این با بررسی میزان اشتغال رشته‌های مختلف دانشگاهی می‌توان سیاست‌های مناسب مرتبط با پذیرش دانشجو، توسعه رشته‌های جدید و همچنین بهبود فعالیت‌های ارتباط با صنعت و مهارت‌افزایی را رقم زد.

مسئله با استمرار در روند اجرای این طرح، می‌توان شاهد دستاوردهای مختلف بود و به تدریج بین عرضه و تقاضا در تمامی رشته‌ها در سطح کشور تعادل مناسبی برقرار گردد. به عبارت دیگر، علاوه بر این دستاوردها، ارتباط منسجم دانشگاه‌ها با دانش‌آموختگان خود می‌تواند نتایج مفیدی در بر داشته و زمینه‌ساز هم‌افزایی مناسبی گردد و به عبارت دیگر، جامعه دانش‌آموختگان هر دانشگاه می‌تواند علاوه بر کمک در اجرای مسئولیت‌های اجتماعی دانشگاه‌ها، مرجع مناسبی برای ارزیابی و آسیب‌شناسی روندها و برنامه‌های موجود باشند.

از تمامی دانشگاه‌ها و مراکز علمی کشور که در تهیه و تنظیم این گزارش و پایش وضعیت همکاری داشته‌اند تشکر نموده و به خصوص از موسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی که اطلاعات و آمار ثبتی مرتبط با اشتغال را ارائه نمودند قدردانی می‌گردد. امید است با همکاری مستمر کلیه دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی شاهد اثر بخشی نتایج این طرح باشیم.

۱- الزامات قانونی

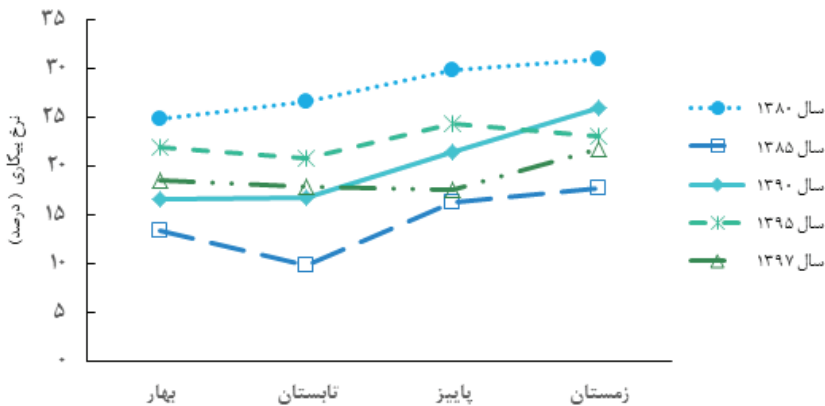
توسعه آموزش عالی طی دهه‌های اخیر و همچنین گسترش انواع تخصص‌های مورد نیاز در جامعه و صنعت باعث گردیده که موضوع هماهنگی و تطابق مناسب بین توانمندی‌های دانش‌آموختگان و نیازهای کشور در اسناد و سیاست‌های کلان کشور بسیار مورد توجه قرار گیرد. بر این اساس، افزایش تعداد دانش‌آموختگان و مشکلات موجود در بازار کسب و کار، بیش از پیش بر اهمیت موضوع افزوده است. برخی از عناوینی که در اسناد بالادستی مورد تاکید قرار گرفته است عبارتند از:

- ◀ سیاست‌های کلی اشتغال، ابلاغ شده از سوی مقام معظم رهبری (مدظله العالی): آموزش نیروی انسانی متخصص، ماهر و کارآمد متناسب با نیازهای بازار کار و توأم کردن آموزش و مهارت و جلب همکاری بنگاه‌های اقتصادی جهت استفاده از ظرفیت آن‌ها
  - ◀ سند چشم‌انداز ۱۴۰۴، بند ۷۶ برنامه ششم توسعه:
  - افزایش سهم آموزش‌های مهارتی در نظام آموزشی کشور
  - ◀ برنامه اشتغال فراگیر مصوب ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی:
- اقدام به منظور متناسب‌سازی تحصیل و اشتغال، توسعه دوره‌های کارآموزی و کارورزی در دوره‌های آموزش عالی، نظارت بر دوره‌های آموزشی کاربردی برگزار شده در محیط‌های دانشگاهی با رویکرد افزایش اشتغال‌پذیری، رتبه‌بندی دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی بر مبنای میزان اشتغال‌پذیری دانش‌آموختگان و ...

۲- ضرورت اجرای طرح

طی سال‌های اخیر، موضوع اشتغال در کشور یک موضوع محوری و حائز اهمیت بوده و برنامه‌های مختلفی برای بهبود آن به اجرا گذاشته شده است. مسلماً اطلاعات موجود می‌تواند ابزار مناسبی برای تصمیم‌گیری‌ها در این حوزه باشد. در ابتدا وضعیت کلی اشتغال در کشور با توجه به اطلاعات مرکز آمار ایران بررسی می‌گردد. در شکل ۱، نرخ بیکاری که عبارت است از درصد نسبت جمعیت بیکار به جمعیت فعال (شاغل و بیکار)، در دهه‌های ۸۰ و ۹۰ ارائه شده است. همانطور که در شکل ۱، مشاهده می‌شود در سال ۱۳۸۵، نرخ بیکاری کاهش چشمگیری می‌یابد ولی مجدداً در سال ۱۳۹۰ و پس از آن در سال ۱۳۹۵ افزایش یافته و در سال ۱۳۹۷ دوباره کاهش پیدا می‌کند. همچنین مشاهده می‌شود که بیشترین نرخ بیکاری مربوط به سال ۱۳۸۰ می‌باشد.

شکل ۱: نرخ بیکاری جمعیت ۱۵ تا ۲۴ ساله کل کشور به تفکیک فصول بر اساس اطلاعات مرکز آمار ایران

یکی دیگر از معیارهای مهم در این حوزه، سنجش جمعیت فارغ‌التحصیل و یا در حال تحصیل در دوره‌های آموزش عالی به تفکیک نوع فعالیت است که در جدول شماره ۱، برای چند سال متوالی بر اساس داده‌های مرکز آمار ایران ارائه شده است. همانطور که مشاهده می‌شود، در طی هشت سال منتهی به سال ۱۳۹۷، تقریباً نرخ بیکاری در کشور ثابت بوده و تغییرات محسوسی نداشته است.

نرخ بیکاری	غیرفعال	فعال			جمع	سال
		بیکار	شاغل	جمع		
۱۹.۴	۵۳۶۸۰۵۸	۹۰۱۶۱۹	۳۷۴۱۹۹۹	۴۶۴۳۶۱۸	۱۰۰۱۱۶۷۶	۹۰
۲۰.۹	۵۳۱۱۴۴۵	۱۰۴۲۹۷۰	۳۹۵۹۱۷۵	۵۰۰۲۱۴۵	۱۰۳۱۳۵۹۰	۹۱
۱۸.۹	۵۷۳۵۰۱۸	۱۰۲۸۲۴۳	۴۴۰۰۸۲۲	۵۴۲۹۰۷۱	۱۱۱۶۴۰۸۹	۹۲
۱۸.۵	۵۸۱۳۲۲۲	۱۰۳۴۱۲۹	۴۵۴۴۷۷۵	۵۵۷۸۹۰۵	۱۱۲۹۲۲۲۷	۹۳
۱۸.۵	۵۶۹۷۷۳۵	۱۱۳۳۳۲۴	۵۰۰۷۹۶۱	۶۱۴۱۲۸۵	۱۱۸۳۹۰۲۱	۹۴
۲۰.۰	۵۴۵۱۸۳۰	۱۳۴۰۱۷۱	۵۳۴۶۹۷۸	۶۶۸۷۱۵۰	۱۲۱۳۸۹۸۰	۹۵
۱۹.۴	۵۳۸۹۳۰۸	۱۳۷۸۹۹۰	۵۷۳۲۲۷۳	۷۱۱۱۲۶۳	۱۲۵۰۰۵۷۱	۹۶
۱۸.۳	۵۵۶۶۶۰۴	۱۳۹۰۷۴۹	۶۱۹۴۰۳۷	۷۵۸۴۷۸۷	۱۳۱۵۳۳۹۲	۹۷

جدول ۱: جمعیت دانش آموختگان و یا در حال تحصیل دوره های عالی به تفکیک وضع فعالیت اقتصادی طی سال های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۷ بر اساس اطلاعات مرکز آمار ایران

بر اساس اطلاعات مرکز آمار ایران، نرخ بیکاری جمعیت فارغ التحصیل یا در حال تحصیل دوره های تحصیلی در سال ۱۳۹۷، برای گروه «مردان و زنان» در کل کشور ۱۸/۳ درصد، برای گروه «مردان» ۱۳/۱ درصد و برای گروه «زنان»، ۲۸/۷ درصد بوده است. از حدود ۱۳/۲ میلیون نفر جمعیت فارغ التحصیل یا در حال تحصیل دوره های عالی حدود ۷/۶ میلیون نفر فعال اقتصادی می باشند که از این تعداد ۶/۲ میلیون نفر شاغل و ۱/۴ میلیون نفر بیکار هستند.

طبق اطلاعات مرکز آمار ایران، در بین گروه های عمده رشته تحصیلی، بیشترین نرخ بیکاری به ترتیب مربوط به گروه های معماری و ساختمان با ۲۶/۱ درصد، هنر با ۲۴/۵ درصد و علوم زیستی و رشته های مرتبط با ۲۴/۱ درصد می باشد. بیشترین نرخ بیکاری استانی جمعیت دانش آموختگان و یا در حال تحصیل مربوط به استان های کرمانشاه با ۲۸/۵ درصد، کردستان با ۲۵/۵ درصد و کرمان با ۲۴/۴ درصد است.

باتوجه به آمار فوق و همچنین گسترش کمی دانش آموختگان و تخصص های مختلف مورد نیاز جامعه، ضرورت بررسی مستمر وضعیت اشتغال دانش آموختگان یک الزام ملی شده است. میزان اشتغال دانش آموختگان دانشگاه ها تابع عوامل و شرایط مختلفی است که بسیاری از آن ها خارج از حوزه وظایف و برنامه های وزارت عتف است اما ضرورت سنجش توانمندی ها و انطباق آموخته های دانش آموختگان با نیازهای شغلی و حرفه ای حائز اهمیت جدی هستند که بایستی با پایش منظم، وضعیت اشتغال دانش آموختگان رصد شود.

معمولاً پایش اشتغال، برای دانش‌آموختگان ۴ سال قبل صورت می‌گیرد تا عملاً اطلاعات واقعی‌تر بوده و فرصت کافی برای کارپایی طی دوره سربازی و موارد مشابه لحاظ شده باشد. خوشبختانه در سال ۱۳۹۷ این پیمایش با همکاری گسترده مراکز علمی کشور انجام شد. با اجرای پیمایش اشتغال دانش‌آموختگان در سال ۱۳۹۷، وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان مشخص شده و گام مؤثری در جهت ترسیم الگوی پیمایش مسیر شغلی و جمع‌آوری داده‌های آماری از وضعیت بیکاری و اشتغال دانش‌آموختگان آموزش عالی برداشته شد. با انجام این آمایش، دانشگاه‌ها می‌توانند با ارتباط با جامعه دانش‌آموختگان خود که در بخش‌های مختلف جامعه فعال هستند، همکاری‌های مفیدی را آغاز نمایند. این ارتباطات می‌تواند بر توسعه کیفی فعالیت دانشگاه‌ها و همچنین هم‌راستا شدن و هم‌افزار شدن آنها با برنامه و فعالیت‌های ملی و استانی بسیار مفید باشد.

موارد ارائه شده نشان می‌دهد که برای کسب اطلاعات دقیق‌تر و امکان انجام تحلیل‌های کارشناسی نیاز به آمارهایی با جزئیات بیشتر وجود دارد. از همین رو برای دریافت اطلاعات اشتغال دانش‌آموختگان در سال ۹۸ که مربوط به دانش‌آموختگان سال تحصیلی ۹۳-۹۴ می‌باشند، از طریق دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و همچنین سامانه ثبتی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی اقدام گردید.

۳- اهداف طرح

با توجه به پایین بودن نرخ اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاهی که با بررسی بازار کار در کشور و آمارهای موجود در خصوص اشتغال دانش‌آموختگان و تعداد دانشجویان کشور به دست آمده است، اهمیت پایش سالانه میزان اشتغال دانش‌آموختگان بسیار مورد توجه قرار گرفته است. همچنین با اطلاع‌رسانی نتایج حاصل از این پایش به ذینفعان و مدیران می‌توان تصمیمات موثری در برنامه‌ریزی‌های آموزشی و اشتغال دانش‌آموختگان گرفته شود. مهمترین اهداف پیمایش اشتغال فارغ‌التحصیلان دانشگاهی به شرح ذیل هستند:

- فرهنگ‌سازی رصد وضعیت دانش‌آموختگان در دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی؛
- ایجاد نظام مناسب اطلاع‌رسانی به ذینفعان در رابطه با وضعیت اشتغال هر یک از رشته‌های دانشگاهی به منظور آگاهی بخشی به متقاضیان آموزش عالی؛
- تهیه آمار و اطلاعات در خصوص رشته‌های آموزشی مازاد و مورد نیاز بازار کار و ارائه اطلاعات نتایج به مراجع ذیربط؛
- رصد مستمر ظرفیت‌های محیطی و شرایط بازار کار محلی - منطقه‌ای؛
- بررسی ابعاد اقتصادی و اشتغالی رشته‌های دانشگاهی در تعامل با دیگر گروه‌ها و کمیته‌های تخصصی وزارت عتف؛
- شناسایی شکاف‌دانشی و مهارتی دانش‌آموختگان در بازار کار؛
- ترسیم وضعیت کلی اشتغال و بیکاری دانش‌آموختگان آموزش عالی در رشته‌ها و مقاطع زمانی مختلف؛
- ایجاد ارتباط منسجم بین دانشگاه‌ها و جامعه فارغ‌التحصیلان در جهت هم‌افزایی فعالیت‌های دانشگاه‌ها با جامعه.

۴- اهم اقدامات

طرح رصد اشتغال دانش‌آموختگان از سال ۱۳۹۷ آغاز و از همان ابتدا با استقبال و مشارکت گسترده دانشگاه‌ها و دیگر مراکز ذیربط مواجه گردید. نتایج حاصله به صورت گسترده منتشر و مورد بهره‌برداری در برنامه‌ریزی‌ها و جلسات مختلف قرار گرفت. بطور کلی می‌توان اهم فعالیت‌هایی که تا کنون در این حوزه صورت گرفته به شرح ذیل عنوان نمود:

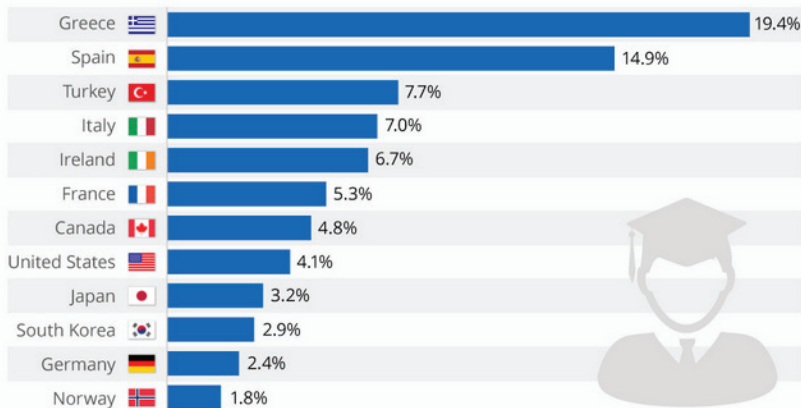
- آسیب‌شناسی وضعیت طرح رصد اشتغال دانش‌آموختگان و ارائه پیشنهادات به منظور اجرای بهتر طرح
- برگزاری جلسه با معاونین پژوهش و فناوری دانشگاه‌های تهران و صاحب‌نظران جهت برنامه‌ریزی طرح رصد اشتغال دانش‌آموختگان
- تهیه طرح نهایی رصد اشتغال و ارسال آن به دانشگاه‌ها جهت تکمیل فرم‌های مرتبط
- تدوین و ابلاغ دستورالعمل ساختار گزارش دوره‌ای به وزارت عتف در راستای رصد اشتغال دانش‌آموختگان
- به‌روزرسانی سامانه طرح رصد اشتغال دانش‌آموختگان و اضافه نمودن گرایش‌ها در سامانه میفا
- راه‌اندازی سامانه طرح رصد اشتغال در سامانه میفا وزارت عتف و معرفی این سامانه به تمامی دانشگاه‌ها
- دریافت آمار و تجزیه و تحلیل آمار دریافتی جدید دانشگاه‌ها در سامانه میفا در سال ۱۳۹۸

۵- تجارب و برنامه های دانشگاه های دنیا

در طی سالیان اخیر، وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان تبدیل به یکی از مهمترین مولفه‌های آموزشی در سراسر دنیا شده است به طوری که در بسیاری از کشورها به منظور بهبود این شاخص برنامه‌ها و سیاست‌هایی را به اجرا گذاشته‌اند. در ادامه برخی از این تجارب و اطلاعات مرور می‌گردد. شکل ۲، نرخ بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی در کشورهای منتخب سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD) در سال ۲۰۱۳ میلادی را نمایش می‌دهد. همان طور که ملاحظه می‌شود کشور یونان با ۱۹/۴ و کشور اسپانیا ۱۴/۹ بیشترین نرخ بیکاری و کمترین نرخ بیکاری مربوط به کشورهای آلمان و نروژ است.

The Countries With The Most Unemployed Graduates

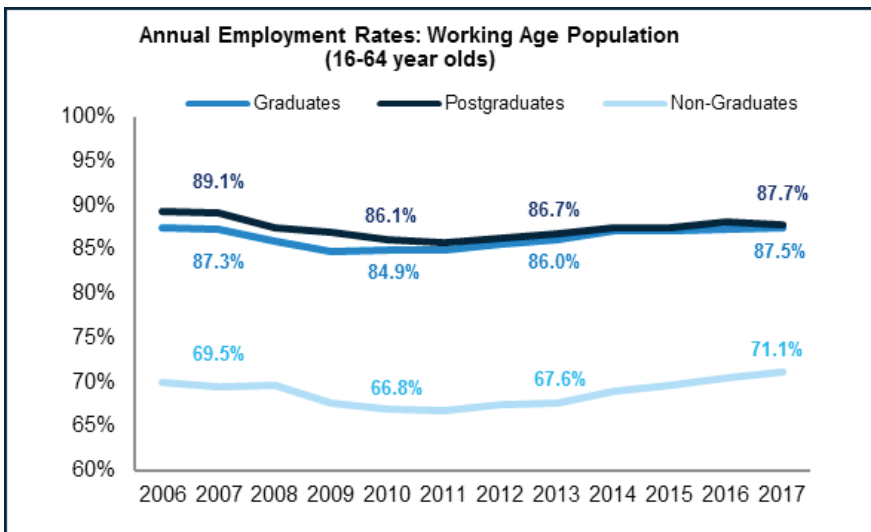
% of graduates unemployed in selected OECD countries in 2013

شکل ۲: نرخ بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی در کشورهای منتخب سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD) در سال ۲۰۱۳

همانطور که در که در شکل ۲، مشاهده می‌گردد کشورهای صنعتی و توسعه یافته نرخ بیکاری کمتری در قشر دانش‌آموختگان خود دارند که می‌توان یکی از عوامل آن را بازار کار گسترده برای دانش‌آموختگان بیان نمود.

به عنوان نمونه نرخ اشتغال بی سوادان و دانش آموختگان مقطع کارشناسی و تحصیلات تکمیلی در کشور انگلستان بین سال های ۲۰۰۶ و ۲۰۱۷ در شکل ۳، نشان داده شده است. افراد حاضر در این جامعه آماری بین ۱۶ تا ۶۴ سال سن دارند. همانطور که نتایج نشان می دهد آهنگ اشتغال دانش آموختگان و بی سوادان تقریباً ثابت بوده و به ترتیب حدوداً ۸۷٪ و ۷۱٪ می باشد.

شکل ۳: نرخ اشتغال سالانه بی سوادها، دانش آموختگان کارشناسی و تحصیلات تکمیلی انگلستان در بازه سال های ۲۰۰۶ تا ۲۰۱۷ میلادی

در جدول ۲، دانشگاه‌های برتر دنیا در ایجاد فرصت‌های شغلی برای دوره‌های آموزش عالی در سال ۲۰۱۸ در رتبه بندی Times لیست شده‌اند. در این خصوص دانشگاه‌های هاروارد، کالیفرنیا و ام آی تی در ایالات متحده آمریکا جایگاه‌های اول تا سوم را دارند. همچنین مشاهده می‌شود که دانشگاه ملی سنگاپور توانسته است از رتبه ۱۶ در سال ۲۰۱۷ به رتبه ۱۰ در سال ۲۰۱۸ صعود نماید. همانطور که مشاهده می‌شود تقریباً تمامی دانشگاه‌های برتر در کشورهای صنعتی و پیشرفته حضور دارند از همین رو می‌توان گفت یکی از الزامات افزایش درصد اشتغال دانش‌آموختگان در کشور، رشد و توسعه صنایع می‌باشد.

Rank 2018	Institution	Country	Score	Rank 2017	Change	World University Ranking 2019
1	Harvard University	United States	2,243	2	1	6
2	California Institute of Technology	United States	2,100	1	-1	5
3	Massachusetts Institute of Technology	United States	1,791	4	1	4
4	University of Cambridge	United Kingdom	1,706	5	1	2
5	Stanford University	United States	1,664	7	2	3
6	Technical University of Munich	Germany	1,443	8	2	44
7	Princeton University	United States	1,402	11	4	7
8	Yale University	United States	1,354	10	2	8
9	The University of Tokyo	Japan	1,297	9	0	42
10	National University of Singapore	Singapore	1,249	16	6	23

جدول ۲: ده دانشگاه برتر دنیا در سال ۲۰۱۸ از لحاظ ایجاد فرصت‌های شغلی برای دانش‌آموختگان در رتبه بندی Times

در رتبه بندی QS نیز، ده دانشگاه برتر در ایجاد فرصت های شغلی برای فارغ التحصیلان در سال ۲۰۱۹ معرفی شده اند که در جدول ۳ قید گردیده اند. دانشگاه های ام آی تی، دانشگاه استنفورد و کالیفرنیا در ایالات متحده آمریکا در صدر جدول قرار گرفته اند. براساس این نظام رتبه بندی فقط یک دانشگاه از کشور چین موفق شده است که در بین ده دانشگاه برتر دنیا قرار گیرد.

QS Graduate Employability Rankings					
# RANK	UNIVERSITY	LOCATION	COMPARE	STARS™	
2019 ▾	University search <input type="text"/>	By location ▾	☐	☐ Rated only	
1	 Massachusetts Institute of Technology (MIT) More	United States	☐		
2	 Stanford University More	United States	☐		
2	 University of California, Los Angeles (UCLA) More	United States	☐		
4	 Harvard University More	United States	☐		
5	 The University of Sydney More	Australia	☐		
6	 The University of Melbourne More	Australia	☐		
7	 University of Cambridge More	United Kingdom	☐		
8	 University of California, Berkeley (UCB) More	United States	☐		
9	 Tsinghua University More	China (Mainland)	☐		
10	 University of Oxford More	United Kingdom	☐		

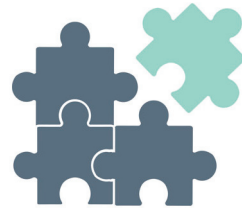
جدول ۳: ده دانشگاه برتر دنیا در سال ۲۰۱۹ از لحاظ ایجاد فرصت های شغلی برای دانش آموختگان در رتبه بندی QS

۶- روش اجرای طرح

در طرح رصد اشتغال دانش‌آموختگان معمولاً وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان ۴ سال قبل به عنوان نمونه آماری مدنظر قرار می‌گیرد، لذا در سال جاری، وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان ۴ سال قبل یعنی دانش‌آموختگان مهرسال ۱۳۹۳ الی شهریور سال ۱۳۹۴ مورد بررسی قرار گرفته است. به منظور حصول اطمینان از نتایج، لازم است جامعه آماری مناسب برای هر مقطع و رشته در پایش وضعیت لحاظ گردد لذا از دانشگاه‌ها خواسته شده حداقل ۳۰٪ دانش‌آموختگان هر رشته برای این منظور مورد بررسی قرار گیرند. همچنین دانش‌آموختگان در حال انجام خدمت وظیفه عمومی و فارغ‌التحصیلان در حال تحصیل در مقاطع بالاتر می‌توانند شاغل فرض شوند. به منظور پیمایش اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاهی سال تحصیلی ۹۴-۹۳ از دو روش ذیل برای استحصال نتایج استفاده شده و نتایج حاصل مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است.

- * انجام پیمایش توسط دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور از طریق تماس مستقیم با دانش‌آموختگان و جمع‌بندی آنها در سامانه میپفا
- * دریافت اطلاعات ثبتی از وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی توسط موسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی و تجزیه و تحلیل آنها توسط موسسه

در روش اول، نماینده هر دانشگاه اقدام به برقراری ارتباط با دانش‌آموختگان نموده و فرم‌های ارسالی از معاونت پژوهش و فناوری را تکمیل می‌نماید. سپس فرم‌های تکمیل شده در سامانه میپفا به روزرسانی و مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرد. در روش دوم بر اساس اطلاعات سامانه بیمه تامین اجتماعی ثبت شده در وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی برای کد ملی دانشجویان، وضعیت اشتغال آنها مورد بررسی و ارزیابی قرار می‌گیرد.

درحقیقت با استعلام سابقه بیمه برای کد ملی دانش آموختگان سال تحصیلی ۹۳-۹۴ توسط موسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی از وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و دسته بندی آنها بر اساس رشته، دانشگاه و مقطع تحصیلی، داده های ثبتي رصد اشتغال به دست می آید. نهایتاً بر پایه گزارش های دریافتی از دانشگاه های کشور و اطلاعات ثبتي، وضعیت اشتغال فارغ التحصیلان دانشگاه ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و برخی از نتایج به صورت ذیل ارائه شده است. آمار و اطلاعات اشتغال دانش آموختگان دانشگاه های کشور در روش اول به دو طریق صورت می پذیرد:

❖ ارسال اطلاعات از طریق فایل

❖ تکمیل اطلاعات در سامانه میفا

۶-۱ - دریافت اطلاعات از طریق ارسال گزارش

جهت مستندسازی طرح رصد اشتغال در دانشگاه ها، ابتدا مکاتباتی جهت دریافت اطلاعات اشتغال دانش آموختگان دانشگاهی، صورت گرفت. فرم صفحه ی بعد برای دریافت اطلاعات دانشگاه ها مورد استفاده قرار گرفت.

وضعیت اشتغال فارغ التحصیلان دانشگاه

نام دانشگاه:	تاریخ تکمیل:
کارشناس تکمیل کننده فرم:	
شماره دفتر:	شماره تلفن:
ایمیل:	

۱- وضعیت اشتغال فارغ التحصیلان دوره های کاردانی:

ردیف	عنوان رشته تحصیلی	گرایش	درصد اشتغال دانش آموختگان	تعداد کل نمونه جامعه آماری	تعداد کل دانش آموختگان
۱					
۲					

۲- وضعیت اشتغال فارغ التحصیلان دوره های کارشناسی:

ردیف	عنوان رشته تحصیلی	گرایش	درصد اشتغال دانش آموختگان	تعداد کل نمونه جامعه آماری	تعداد کل دانش آموختگان
۱					
۲					

۳- وضعیت اشتغال فارغ التحصیلان دوره های کارشناسی ارشد:

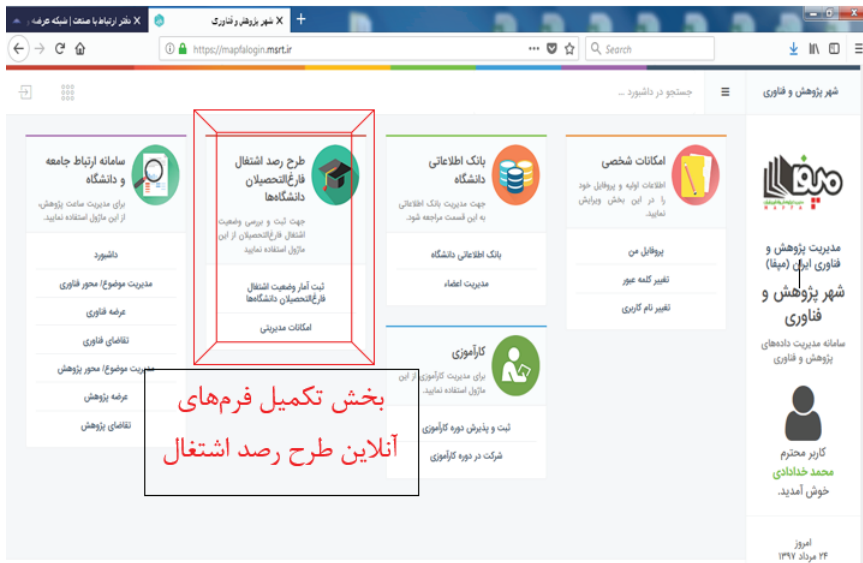
ردیف	عنوان رشته تحصیلی	گرایش	درصد اشتغال دانش آموختگان	تعداد کل نمونه جامعه آماری	تعداد کل دانش آموختگان
۱					
۲					

۴- وضعیت اشتغال فارغ التحصیلان دوره های دکتری:

ردیف	عنوان رشته تحصیلی	گرایش	درصد اشتغال دانش آموختگان	تعداد کل نمونه جامعه آماری	تعداد کل دانش آموختگان
۱					
۲					

۶-۲- دریافت اطلاعات از طریق سامانه میفا

جهت مدیریت و دسترسی آسان به داده‌ها، تجزیه و تحلیل آمار و همچنین برخط بودن اطلاعات و نتیجه‌گیری سریع در رشته‌ها و مقاطع مختلف، بخش مناسبی جهت رصد اشتغال دانش آموختگان دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور در سامانه میفا معاونت پژوهش و فناوری وزارت عتف به آدرس mapfalogin.msrt.ir ایجاد گردید و طی مکاتبات مختلف جهت تکمیل فرم‌های آنلاین رصد اشتغال به تمامی دانشگاه اطلاع‌رسانی شد.

شکل ۴: سامانه میفا

۶-۳- آمار دریافتی

نام دانشگاه	ردیف
دانشگاه اراک	۱
دانشگاه اردکان	۲
دانشگاه ارومیه	۳
دانشگاه اصفهان	۴
دانشگاه امام رضا (ع) مشهد	۵
دانشگاه امام صادق (ع)	۶
دانشگاه آیت الله العظمی حائری میبد	۷
دانشگاه ایلام	۸
دانشگاه بجنورد	۹
دانشگاه بزرگمهر قائنات	۱۰
دانشگاه بناب	۱۱
دانشگاه بوعلی سینا	۱۲
دانشگاه بیرجند	۱۳
دانشگاه تحصیلات تکمیلی صنعتی و فناوری پیشرفته	۱۴

اطلاعات آماری طرح رصد اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاه‌ها، با توجه به محدودیت زمانی مشخص شده، از تعداد ۸۹ دانشگاه، پژوهشگاه و مرکز آموزش عالی دریافت گردید. اسامی ۸۹ موسسه‌ای که همکاری‌های لازم را انجام داده‌اند، در جدول ۴ اشاره شده است.

نام دانشگاه	ردیف	نام دانشگاه	ردیف
دانشگاه شهید باهنر کرمان	۳۳	دانشگاه تربت حیدریه	۱۵
دانشگاه شهید بهشتی	۳۴	دانشگاه تربیت مدرس	۱۶
دانشگاه شهید رجایی	۳۵	دانشگاه تفرش	۱۷
دانشگاه شهیدمدنی آذربایجان	۳۶	دانشگاه تهران	۱۸
دانشگاه صنعتی ارومیه	۳۷	دانشگاه پیام نور	۱۹
دانشگاه صنعتی اصفهان	۳۸	دانشگاه جیرفت	۲۰
دانشگاه صنعتی بیرجند	۳۹	دانشگاه حضرت آیت ...العظمی بروجردی (ره)	۲۱
دانشگاه صنعتی جندی شاپور	۴۰	دانشگاه حکیم سبزواری	۲۲
دانشگاه صنعتی خاتم الانبیاء بهبهان	۴۱	دانشگاه خوارزمی	۲۳
دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی	۴۲	دانشگاه خلیج فارس	۲۴
دانشگاه صنعتی سهند تبریز	۴۳	دانشگاه دامغان	۲۵
دانشگاه صنعتی سیرجان	۴۴	دانشگاه رازی کرمانشاه	۲۶
دانشگاه صنعتی شاهرود	۴۵	دانشگاه زابل	۲۷
دانشگاه صنعتی اراک	۴۶	دانشگاه سلمان فارسی کازرون	۲۸
دانشگاه صنعتی شریف	۴۷	دانشگاه سمنان	۲۹
دانشگاه صنعتی شیراز	۴۸	دانشگاه سیستان و بلوچستان	۳۰
دانشگاه صنعتی قم	۴۹	دانشگاه شاهد	۳۱
دانشگاه صنعتی کرمانشاه	۵۰	دانشگاه شهرکرد	۳۲
دانشگاه صنعتی نوشیروانی بابل	۵۱		

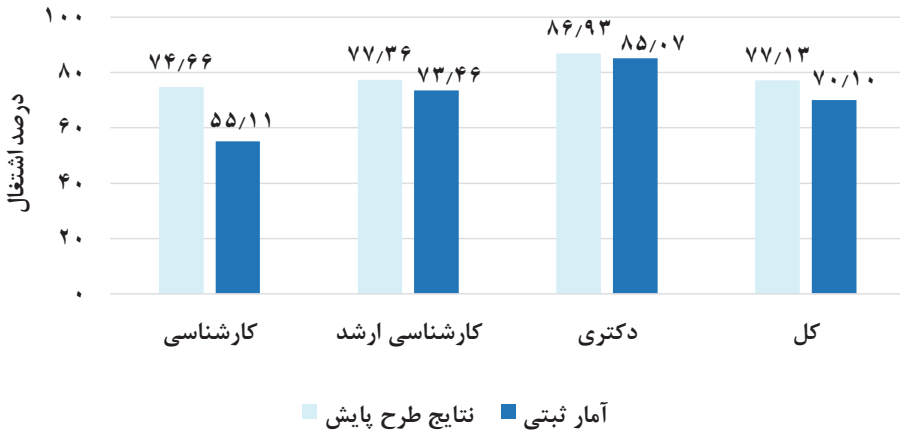

نام دانشگاه	ردیف	نام دانشگاه	ردیف
دانشگاه نوین بابل	۷۰	دانشگاه صنعتی همدان	۵۲
دانشگاه لرستان	۷۱	دانشگاه علم و صنعت ایران	۵۳
دانشگاه مازندران	۷۲	دانشگاه علم و هنر یزد	۵۴
دانشگاه ولایت	۷۳	دانشگاه علوم پایه زنجان	۵۵
دانشگاه هرمزگان	۷۴	دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی خوزستان	۵۶
دانشگاه هنر	۷۵	دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان	۵۷
دانشگاه هنر اصفهان	۷۶	دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی ساری	۵۸
دانشگاه هنر شیراز	۷۷	دانشگاه علوم و فنون دریایی خرمشهر	۵۹
دانشگاه یاسوج	۷۸	دانشگاه غیر انتفاعی خیام مشهد	۶۰
دانشگاه یزد	۷۹	دانشگاه فسا	۶۱
مجتمع آموزش عالی گناباد	۸۰	دانشگاه فنی و حرفه ای	۶۲
پژوهشگاه بین المللی زلزله شناسی و مهندسی زلزله	۸۱	دانشگاه قم	۶۳
پژوهشگاه پلیمر و پتروشیمی ایران	۸۲	دانشگاه کاشان	۶۴
پژوهشگاه دانش های بنیادی	۸۳	دانشگاه کردستان	۶۵
پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی	۸۴	دانشگاه کوثر بجنورد	۶۶
پژوهشگاه علوم زمین	۸۵	دانشگاه گلستان	۶۷
پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران	۸۶	دانشگاه گنبد کاووس	۶۸
پژوهشگاه ملی مهندسی ژنتیک و زیست فناوری	۸۷	دانشگاه گیلان	۶۹
پژوهشگاه هواشناسی و علوم جو	۸۸		
پژوهشگاه هوافضا	۸۹		

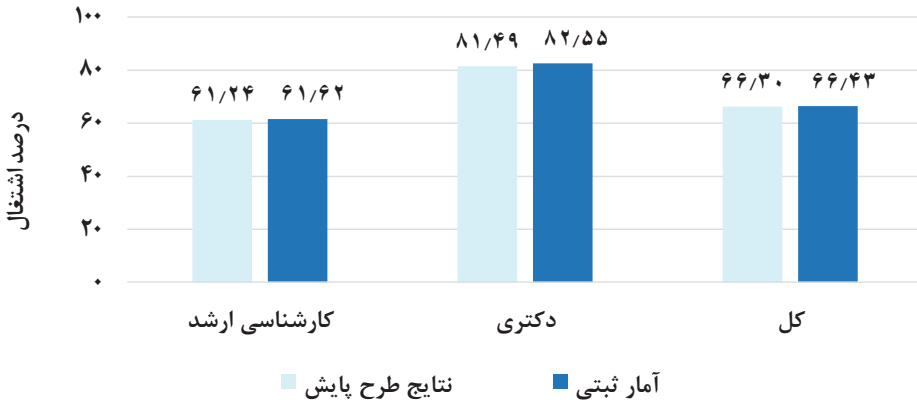
۷- نتایج اجرای طرح

در مرحله بعد اطلاعات دریافتی دانش آموختگان از دانشگاه ها، پژوهشگاه ها و مراکز آموزش عالی کشور را با اطلاعات حاصل از سامانه های ثبت شده وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی که توسط موسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی دریافت شده، مقایسه و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در ادامه به صورت نمونه برخی نتایج آورده شده است. منظور از نتایج طرح پایش در نمودارها، اطلاعات دریافتی از دانشگاه ها، پژوهشگاه ها و مراکز آموزش عالی و منظور از آمار ثبتی، آمار دریافتی از وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی است.

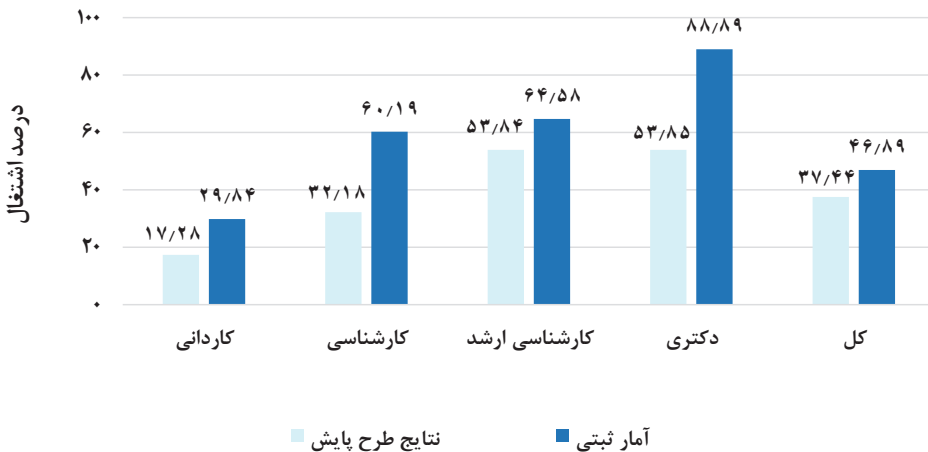
در نمودارهای شماره ۵ الی ۱۲ مقایسه وضعیت اشتغال دانش آموختگان برای برخی از دانشگاه ها ارائه شده است.

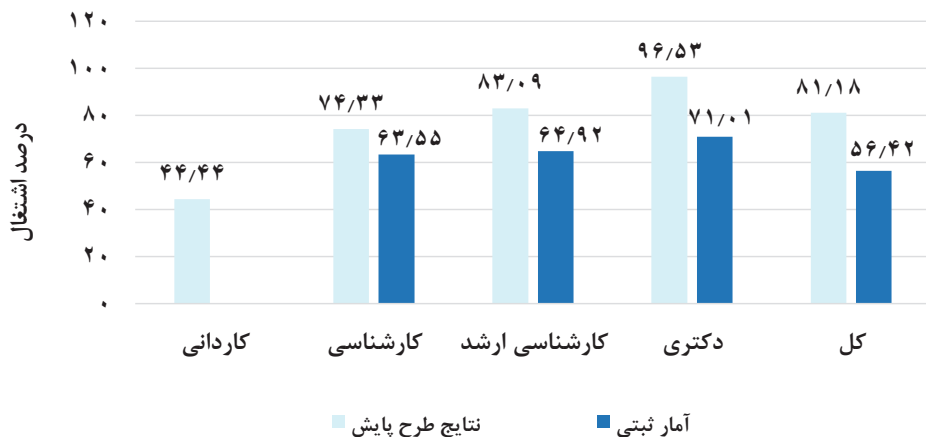
شکل ۵: درصد اشتغال دانش آموختگان دانشگاه علم و صنعت ایران بر اساس نتایج طرح پایش دانشگاه و آمار ثبتی

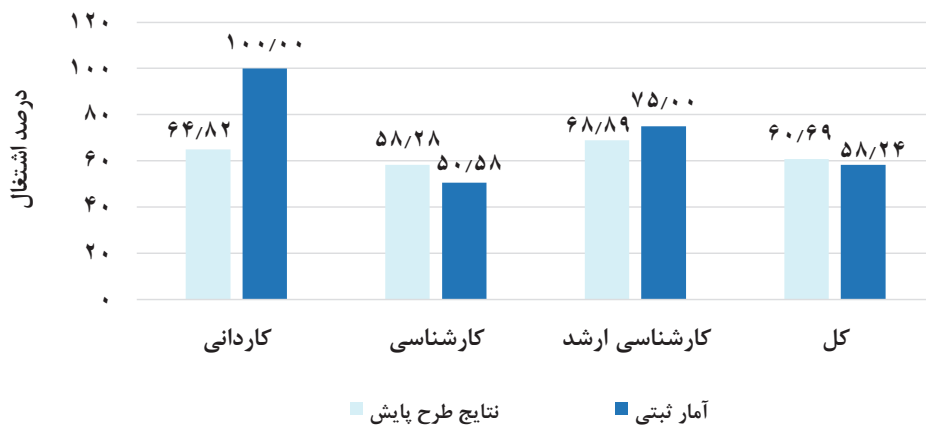
شکل ۶: درصد اشتغال دانش آموختگان دانشگاه تربیت مدرس براساس نتایج طرح پایش دانشگاه و آمار ثبتی

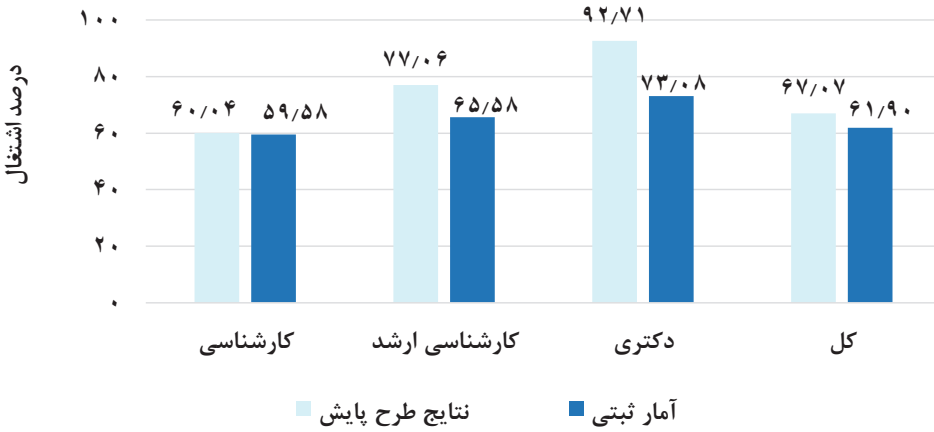
شکل ۷: درصد اشتغال دانش آموختگان دانشگاه بیرجند براساس نتایج طرح پایش دانشگاه و آمار ثبتی

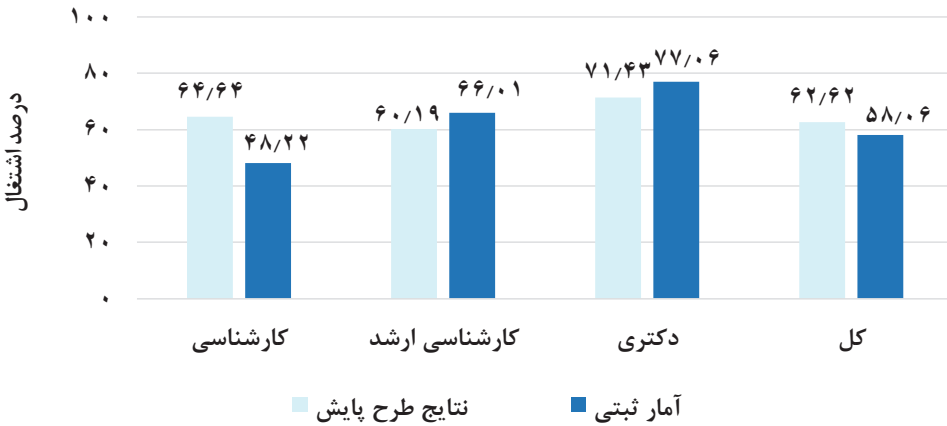
شکل ۸: درصد اشتغال دانش آموختگان دانشگاه خواجه نصیرالدین طوسی بر اساس نتایج طرح پایش دانشگاه و آمار ثبتی

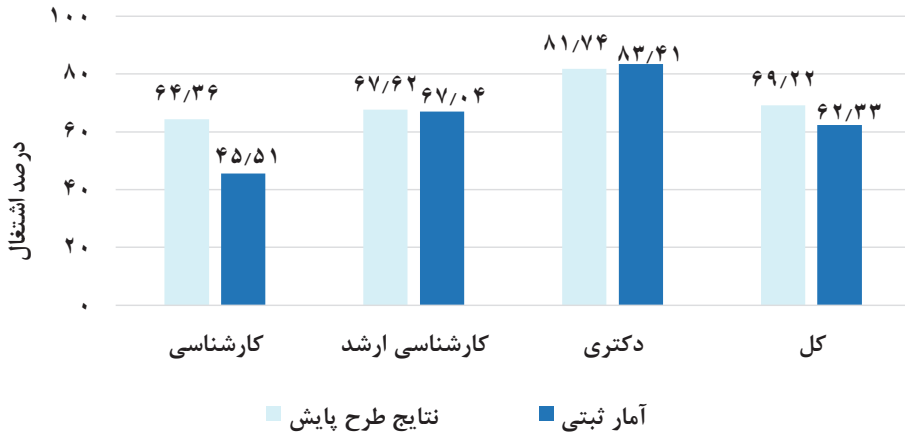
شکل ۹: درصد اشتغال دانش آموختگان دانشگاه خلیج فارس بر اساس نتایج طرح پایش دانشگاه و آمار ثبتی

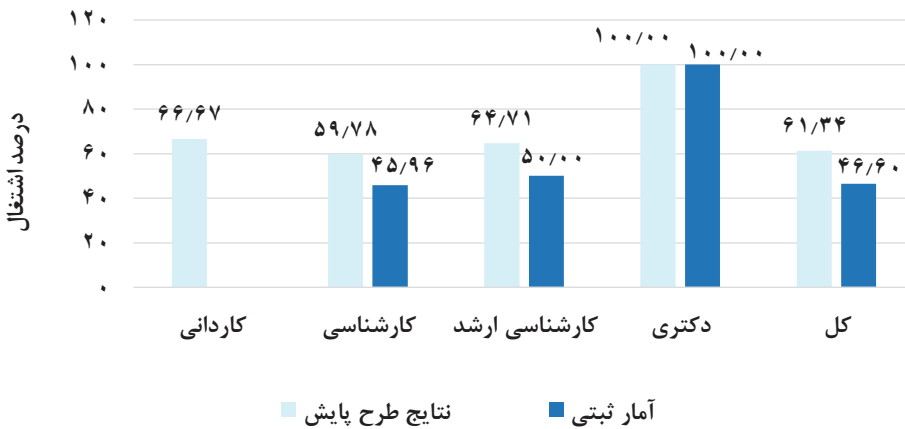
شکل ۱۰: درصد اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاه یزد بر اساس نتایج طرح پایش دانشگاه و آمار ثبتی

شکل ۱۱: درصد اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاه صنعتی اصفهان بر اساس نتایج طرح پایش دانشگاه و آمار ثبتی

شکل ۱۲: درصد اشتغال دانش آموختگان دانشگاه تهران بر اساس نتایج طرح پایش دانشگاه و آمار ثبتی

شکل ۱۳: درصد اشتغال دانش آموختگان دانشگاه گلستان بر اساس نتایج طرح پایش دانشگاه و آمار ثبتی

در نمودارهای فوق تفاوت‌هایی بین نتایج حاصل از آمار ثبتی و طرح پایش مشاهده می‌گردد که برخی از مهمترین عوامل ایجاد اختلاف عبارتند از:

◀ تعدادی از دانش آموختگان که در مراکز خاص مانند نیروهای مسلح مشغول به فعالیت هستند، و آمار اشتغال آن‌ها در سامانه ثبت وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی ثبت نمی‌گردد.

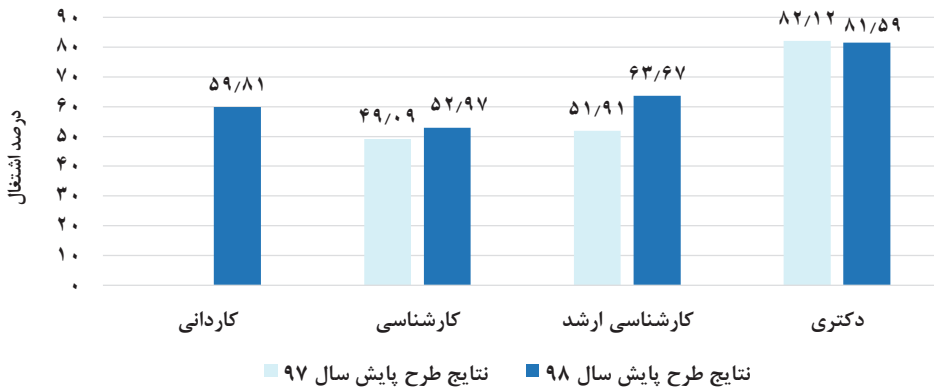
◀ تعدادی از دانش آموختگان مشغول به فعالیت در مشاغل آزاد هستند که در سامانه ثبتی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی ثبت نمی‌شوند اما در آمار طرح پایش لحاظ می‌گردند.

۷-۱ - مقایسه نتایج سال ۹۷ و ۹۸

با استفاده از آمار اخذ شده از کلیه دانشگاه ها، پژوهشگاه ها و موسسات آموزش عالی که در سال های ۹۷ و ۹۸ برای ارزیابی دانش آموختگان سال های ۹۳-۹۴ و ۹۳-۹۴ در این طرح شرکت نموده اند، میانگین وزنی درصد اشتغال کل کشور بر حسب مقطع تحصیلی ترسیم شده است.

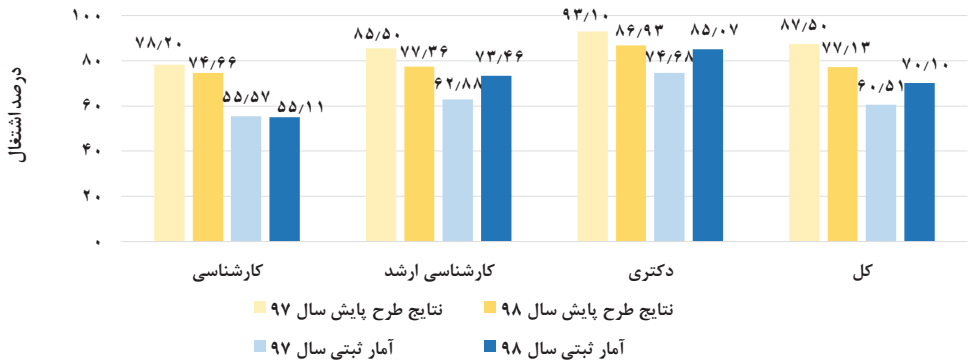

بر اساس شکل ۱۴، بالاترین نرخ بیکاری در مقطع کارشناسی و پایین ترین نرخ بیکاری مقطع دکتری است. همچنین در مقایسه با آمار سال قبل، بطور کلی درصد اشتغال دانش آموختگان افزایش یافته است.

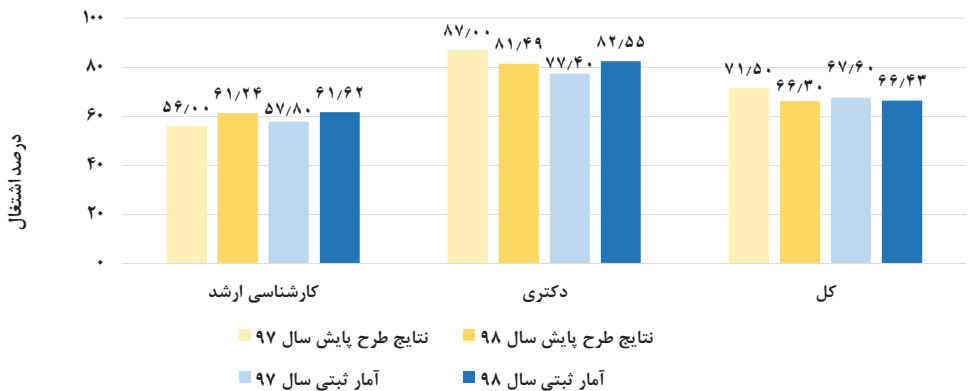

شکل ۱۴: میانگین وزنی درصد اشتغال در کل کشور بر حسب مقطع تحصیلی

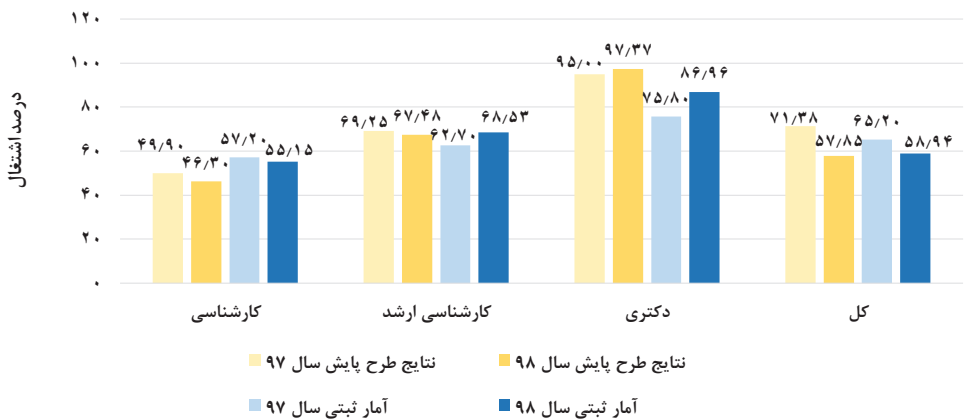
* به منظور بررسی میزان نرخ اشتغال دانش آموختگان در دو سال متوالی، سه دانشگاه های علم و صنعت ایران، تربیت مدرس و سمنان انتخاب شدند. در ادامه نمودارهای درصد اشتغال آمار ثبتي و آمار ارائه شده این دانشگاه ها برای دو سال متوالی ترسیم شده است.

شکل ۱۵: درصد اشتغال دانش آموختگان دانشگاه علم و صنعت ایران برای دو سال ۹۷ و ۹۸

شکل ۱۶: درصد اشتغال دانش آموختگان دانشگاه تربیت مدرس برای دو سال ۹۷ و ۹۸

شکل ۱۷: درصد اشتغال دانش آموختگان دانشگاه سمنان برای دو سال ۹۷ و ۹۸

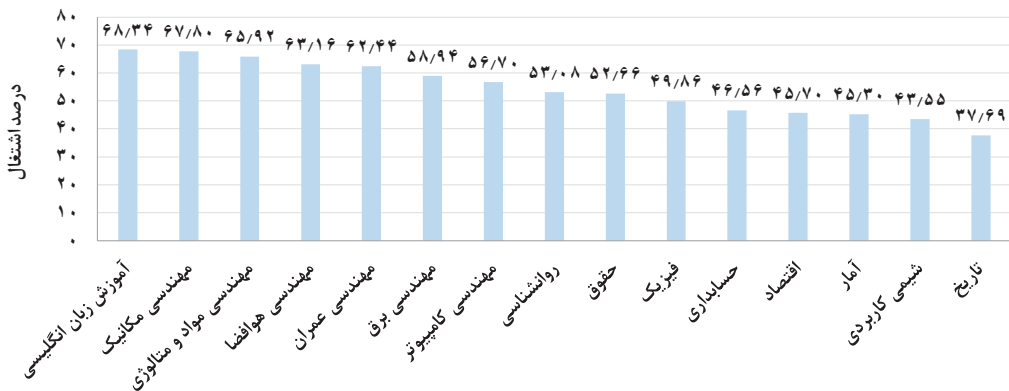

همانطور که مشاهده می شود به طور کلی آمار دانشگاه ها و آمار ثبت شده در سامانه وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی برای دانش آموختگان سال ۹۸ نسبت به سال ۹۷ کاهش اندکی داشته است. البته به عنوان مثال برای دانشگاه علم و صنعت آمار ثبتی سال جدید نسبت به سال قبل افزایش داشته است. همچنین مشاهده می شود که اختلاف بین نتایج طرح پایش و نتایج آمار ثبتی در سال ۹۸ نسبت به سال ۹۷ کاهش داشته است.

۷-۲- اشتغال دانش آموختگان در برخی رشته های منتخب

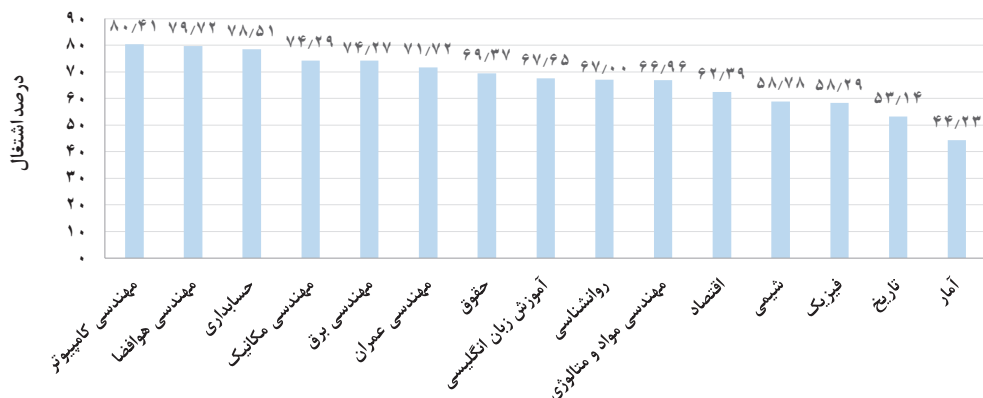
برای بررسی درصد اشتغال دانش آموختگان برای رشته های مختلف، ۱۵ رشته به عنوان نمونه انتخاب و درصد اشتغال این رشته ها در مقاطع مختلف در کل کشور با استفاده از داده های ثبت شده دانشگاه ها، پژوهشگاه ها و مراکز آموزش عالی ترسیم شده است که در ادامه ارائه می گردد.

مقطع کارشناسی

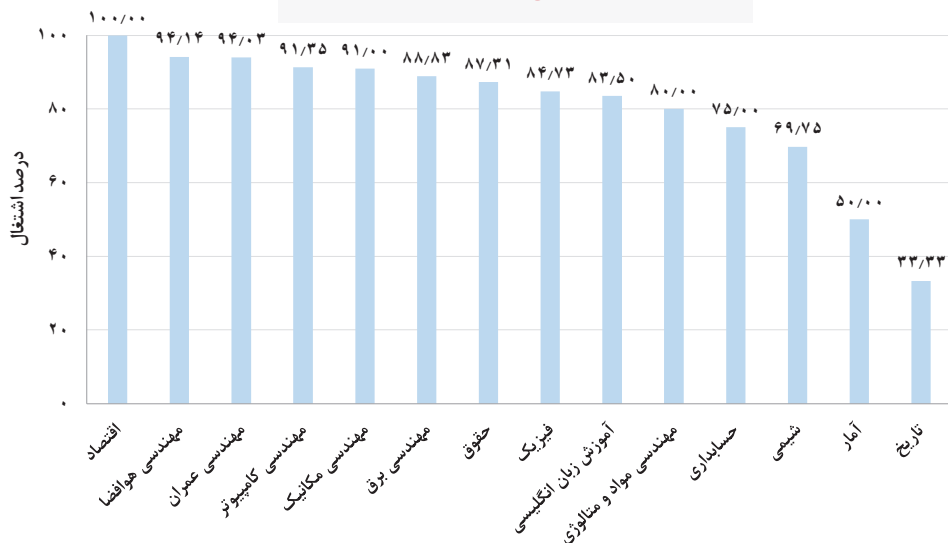
شکل ۱۸: درصد اشتغال رشته های مختلف در مقطع کارشناسی بر اساس نتایج طرح پایش

مقطع کارشناسی ارشد

شکل ۱۹: درصد اشتغال رشته‌های مختلف در مقطع کارشناسی ارشد بر اساس نتایج طرح پایش

مقطع دکتری

شکل ۲۰: درصد اشتغال رشته‌های مختلف در مقطع دکتری بر اساس نتایج طرح پایش

بطور کلی مشاهده می‌شود در تمامی مقاطع تحصیلی در رشته‌های فنی و مهندسی درصد اشتغال بالاتری مشاهده می‌شود و در رشته‌های علوم انسانی و علوم پایه درصد اشتغال دانش‌آموختگان کاهش می‌یابد.

۷-۳- بررسی اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاه‌های مختلف

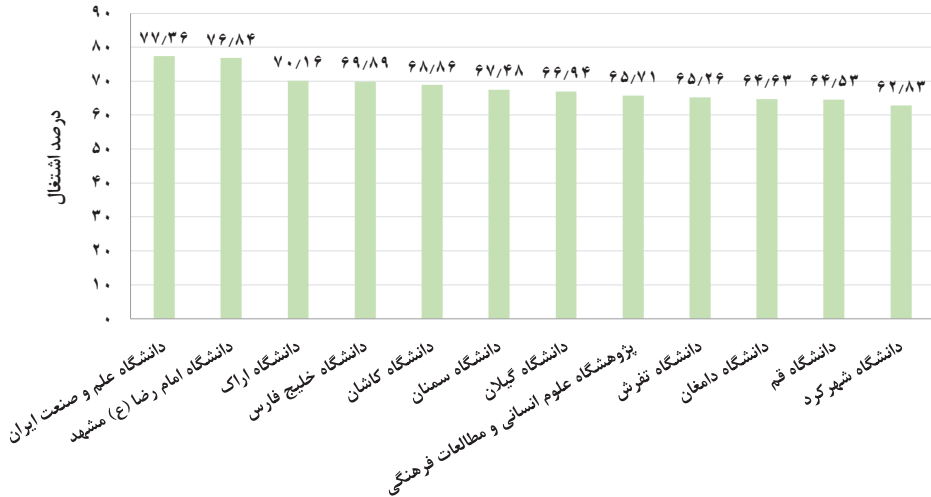
به منظور بررسی اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی، مراکز با بیشترین درصد اشتغال برای سه مقطع تحصیلی کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری ترسیم شده است. نکته حائز اهمیت این است که با توجه به اینکه در این طرح دو منبع دریافت اطلاعات وجود داشته است، مراکزی که آمار طرح پایش آن‌ها با نتایج آمار ثبتی بیش از ۱۰ درصد اختلاف داشته باشد در این نمودارها حذف شده و لحاظ نشده اند. علت آن نیز برای افزایش اطمینان به دقت اطلاعات دریافتی می‌باشد.

مقطع کارشناسی

شکل ۲۱: درصد اشتغال دانشگاه‌های مختلف در مقطع کارشناسی بر اساس نتایج طرح پایش

مقطع کارشناسی ارشد

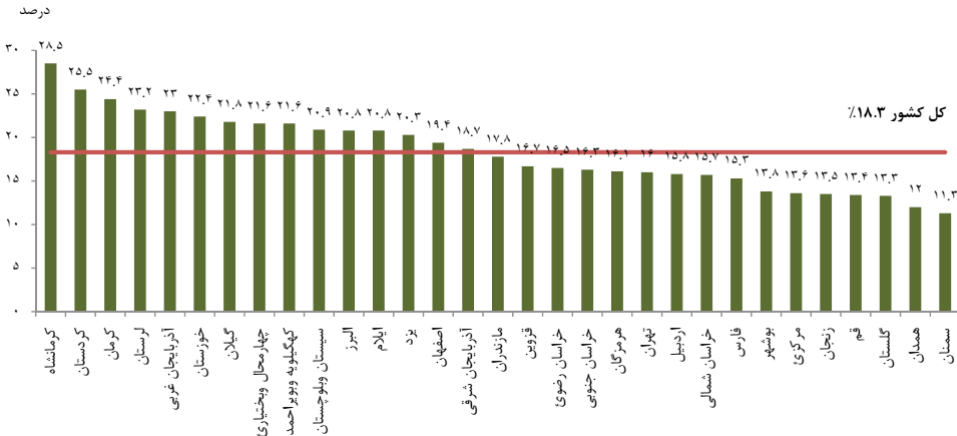

شکل ۲۲: درصد اشتغال دانشگاه های مختلف در مقطع کارشناسی ارشد بر اساس نتایج طرح پایش

مقطع دکتری

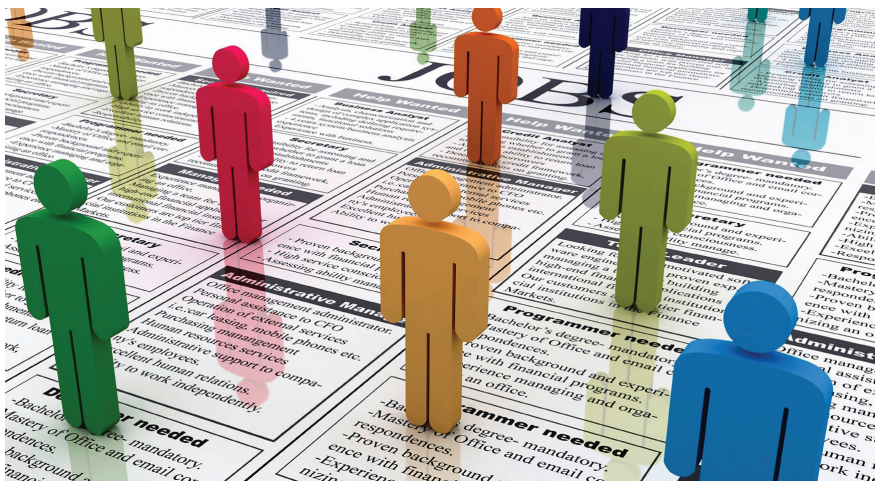

شکل ۲۳: درصد اشتغال دانشگاه های مختلف در مقطع دکتری بر اساس نتایج طرح پایش

شکل ۲۴: نرخ بیکاری جمعیت فارغ التحصیل و یا در حال تحصیل دانشگاهی بر حسب استان سال ۱۳۹۷ بر اساس اطلاعات مرکز آمار ایران

بر اساس اطلاعات مرکز آمار ایران در شکل ۲۴، کمترین نرخ اشتغال جمعیت دانش آموخته و یا در حال تحصیل در استان‌های کرمانشاه، کردستان، کرمان، لرستان و آذربایجان غربی می باشد. با بررسی نتایج طرح پایش مراکز آموزش عالی کشور، کمترین درصد اشتغال کلی برای دانشگاه‌های زابل، کردستان و ارومیه می باشد که با اطلاعات مرکز آمار ایران، تطابق داشته و بایستی در برنامه ریزی های آموزشی آتی این نکته مورد توجه واقع شود

۸- جمع بندی

آگاهی از وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان نظام آموزش عالی کشور نقش مهم و بسزایی در تصمیم‌گیری‌ها و برنامه‌ریزی‌های آتی کشور دارد. از سوی دیگر گزارش سالانه میزان اشتغال پذیری دانش‌آموختگان هر دانشگاه، پژوهشگاه و موسسه آموزش عالی، خود میتواند در هدف‌گذاری‌های تخصصی موسسه نقش تعیین‌کننده‌ای داشته باشد. به عبارت دیگر با پایش وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان می‌توان اطلاعات مفیدی از بازار کسب و کار بدست آورد و علاوه بر بهبود برنامه‌ها، با مشاوره‌های شغلی دانشجویان را بسوی بازار کار هدفمند هدایت کرد. در راستای انجام این مهم، اقدامات متعددی صورت گرفته و لازم است موارد ذیل مورد توجه بیشتری قرار گیرد:

- ۱- ایجاد روال مناسب در دانشگاه‌های کشور به منظور پیمایش اشتغال فارغ‌التحصیلان دانشگاهی
- ۲- بررسی و ارزیابی اطلاعات حاصل از پیمایش اشتغال دانش‌آموختگان
- ۳- ساماندهی و توسعه دوره‌های مهارت‌افزایی در دانشگاه‌ها بر اساس نتایج حاصله
- ۴- فعال‌سازی ساختارهای مشاور شغلی و کاریابی در دانشگاه‌ها
- ۵- برقراری ارتباط مستمر و مستقیم دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها با دانش‌آموختگان امید است بر اساس موارد فوق شاهد بهبود شرایط اشتغال دانش‌آموختگان و هماهنگی بهتر توانمندی‌های آنها با نیازهای بازار کار باشیم.